

El paper de la policia en relació amb el racisme i els conflictes interètnics

FRANCESC GUILLÉN I LASIERRA
Responsable de l'Àrea de Recerca
de l'Escola de Policia de Catalunya

133

1. INTRODUCCIÓ

Totes les societats, fonamentalment les del món occidental, han constatat en els darrers decennis l'entrada de fluxos de població pertanyent a ètnies diferents de l'origenària del país.¹ De vegades, això responia a l'antiga (fins i tot recent en alguns casos) història colonial dels països receptors. En altres supòsits era simplement la bona marxa econòmica dels països receptors la que servia de pol d'atracció de la immigració. Molt sovint els antics vincles colonials i la prosperitat econòmica coincidien com a reclam dels nousvinguts. La novetat d'aquests moviments de població no és simplement la seva existència, sinó les seves dimensions. Així, la història està plena de moviments migratoris, el nostre país mateix és el fruit de moltes migracions i, per tant, de barreges ètniques i culturals en el decurs de la història; fins i tot fa alguns segles que tenim entre nosaltres una minoria clarament diferenciada, la comunitat gitana, a la qual ningú no gosa qualificar d'aliena al país, d'estrangera, ja que la seva presència està perfectament arrelada a la nostra vida quotidiana.

Ara bé, el fenomen que estem afrontant a hores d'ara té diferències quantitatives i, amb menys intensitat, també qualitatives que el diferencien de la resta de situacions anteriors. El flux de població és constant, clarament impossible d'aturar, i

1. Sobre els moviments migratoris en el nostre context, *vid.* MEDINA, F.X., a «Els moviments migratoris a l'Europa occidental: tendències i canvis. El cas de Catalunya», a *Revista Catalana de Seguretat Pública*, núm. 2, pàg. 85 a 93. Dades més recents les podem trobar a la web del Ministeri de l'Interior a <http://www.mir.es/dgei/inmigración.htm> on trobem dades sobre el nombre d'estrangers residint legalment a Espanya a l'any 1999 (801.329) i el nombre total de regularitzacions dutes a terme durant l'any 2000 (137.454). També el dossier «Context de la immigració a Catalunya. Dades bàsiques», lliurat per l'Institut Català de la Mediterrània d'Estudis i Cooperació als assistents al Curs «Les polítiques d'immigració a Catalunya» iniciat la tardor de l'any 2000. Aquest dossier inclou les dades de l'evolució de la immigració a Catalunya en els darrers deu anys, amb estimacions dels resultats del procés de regularització de l'any 2000 (estimacions molt optimistes, un cop vistos els resultats reals).

els nous grups, forçats per alguns condicionaments econòmics i de necessitat de cohesió de grup, ja han ocupat sectors en les ciutats on sovint és difícil entendre's parlant la llengua oficial del país. És a dir, els ciutadans autòctons poden trobar-se, dins del seu país, en barris on aparentment els estrangers són ells, ja que presenten diferències ètniques, culturals i lingüístiques molt clares en relació amb la majoria d'habitants d'aquelles àrees. Aquestes realitats han provocat una certa reacció d'inseguretat i per a la comunitat nacional originària, fins i tot freqüentment hem vist reaccions molt violentes o agressives contra aquest flux de persones que els autòctons creuen que amenaça de conquerir-los i apropiari-se del seu territori, en el qual havien viscut tota la vida, tant ells com els seus avantpassats (cosa que en molts casos no és veritat, ja que alguns dels que més durament reaccionen contra aquesta immigració són membres d'onades migratòries anteriors).

Sí a tot això afegim el fet que una part important (la majoria) d'aquests nousvinguts provenen de capes socials baixes,² amb pocs recursos, i que, per tant, poden ser sensibles a ofertes de treball econòmicament molt baixes, inferiors a les normals del mercat de treball intern, i que, aquells que no troben una remuneració suficient per sobreviure, han de treure fons d'alguna manera, entendrem que alguns membres de la població local puguin sentir alguns recels que es poden plasmar en manifestacions de rebuig, de superioritat dels nacionals sobre aquests estrangers, és a dir, amb més claredat, manifestacions de racisme.³

Finalment, les tradicions culturals, religioses i, en definitiva, de vida, d'una bona part d'aquesta població són realment diferents a les majoritàries en els països d'acollida. Tenim, doncs, tots els ingredients (pobresa, diversitat cultural i religiosa) per a què la nova situació pugui resultar explosiva i, en conseqüència, es pugui parlar d'un problema de seguretat en el qual hagi d'intervenir la policia.

2. QUINA ÉS LA FUNCIO (O FUNCIONS) QUE S'ESPERA QUE LA POLICIA DUGUI A TERME?

Són moltes i diverses les demandes d'actuació que es fan a la policia en aquest context.

2.1 L'aplicació de la llei

Un grup de demandes d'actuació estan clarament lligades amb la tradicional funció de la policia d'aplicar la llei. Ara bé, a continuació podem veure que, d'aquestes demandes, n'hi ha de diferents tipus.

---

2. És per això, que encara que a l'Estat espanyol els residents legals provinents d'Àfrica no signifiquen més del 26,40% (211.564 sobre 801.329) dels estrangers residents legalment a Espanya a l'any 1999 (vid. la web del Ministeri de l'Interior esmentada a la nota anterior i també l'*Anuario Estadístico del Ministerio del Interior* de 1999), quan es parla públicament dels problemes de l'emigració, tothom entén que estem parlant d'aquests emigrants i no dels anglesos o japonesos, per exemple.

3. La relació estreta entre marginalitat social i racisme la tracta DELGADO RUIZ, M., a «El mite de la multiculturalitat. De la diversitat cultural a la desigualtat social», dins de *Revista Catalana de Seguretat Pública*, 2, p. 55 a 70.

2.1.1 L'aplicació del Codi penal

En aquest tipus d'actuació coincidirien sectors molt diferents:

- a) Uns demanarien que la policia tingués el mateix zel en l'aplicació dels tipus delictius que castiguen els comportaments racistes com en la persecució de la resta de tipus, com per exemple, els delictes contra el patrimoni. Dins d'aquest grup trobaríem, òbviament, els immigrants i un sector de la població autòctona que creu que el respecte al principi d'igualtat és un pilar bàsic del nostre sistema i que la seva vulneració ens pot portar a abismes políticament i socialment indesitjables.
- b) En canvi, allò que d'altres semblen demanar és una aplicació estricta del Codi penal als estrangers que posen en perill les seves vides i les seves propietats amb aquesta moral i conductes «bàrbares» que manifesten, davant les quals la policia és massa tolerant. De fet, aquest darrer sector freqüentment el que demana és una mena de control social de la policia sobre les minories. Estem davant del grup més reticent a la incorporació de nous grups a la nostra societat.

2.1.2 L'aplicació de la legislació d'estrangeria

D'acord amb la legislació de la immensa majoria dels països occidentals, la policia té, entre les seves funcions, la de controlar l'entrada i l'estada legal dels estrangers en el país. Aquesta funció significa, agradi o no, un cert control específic sobre la minoria susceptible de no tenir la nacionalitat,⁴ control molt superior del que es du a terme sobre els nacionals. Aquestes demandes d'aplicació més o menys estricta de la legislació d'estrangeria no provenen únicament de sectors xenòfobs i reticents a la integració d'estrangers, sinó també de sectors partidaris d'afavorir l'entrada de població immigrant, però d'una manera ordenada i controlada pels poders públics, de forma que no pugui desbordar les possibilitats d'acollida de la societat d'origen.

2.2 Funcions mediadores

Cada cop més freqüentment la població, tant la local com les noves minories, el que demanen a la policia és que intervingui quan esclati un conflicte amb con-

4. Encara que efectivament la tingui. Darrerament el Tribunal Constitucional espanyol, a la seva Sentència 13/2001, de 29 de gener, ha establert com a constitucionalment acceptable el fet que la policia pugui tenir com a objectiu prioritari dels seus controls per a l'aplicació de la llei d'estrangeria ciutadans de raça no blanca, encara que aquests ciutadans siguin nacionals espanyols. És a dir, el TC justifica que la policia pugui aturar preferentment ciutadans de raça negra quan fa controls relacionats amb la legislació d'estrangeria, ja que suposa l'Alt Tribunal que és raonable pensar que és més factible que un ciutadà de raça negra no tingui la nacionalitat espanyola. Caldrà veure si en el futur l'Alt Tribunal manté aquesta jurisprudència, que no sembla gaire respectuosa amb el contingut de l'art. 14 de la nostra Constitució (com indica en el seu vot particular a la Sentència el magistrat Julio González Campos).

notacions racials o racistes, de manera que pugui afavorir l'apropament entre els grups afectats i contribuir a la solució dels conflictes de què es tracti.

2.3 Funcions assistencials

Finalment, és molt freqüent també que s'esperí de la policia —com a servei públic que està al carrer i que constata la precarietat de la situació dels emigrants, econòmicament i culturalment— que assumeixi la funció de dinamitzadora social d'aquests grups. És a dir, que les seves actuacions s'adrecin més a apaivagar els elements que contribueixen a marginar els emigrants que no pas a aplicar la llei. En aquest cas, es demanaria que la policia fes de tutor o protector que guia i ajuda els emigrants i que facilita la seva integració social.

No és estrany que en aquests dos darrers àmbits funcionals (mediació i suport social) es demani una certa tolerància amb hàbits de les cultures emergents que freguen la nostra legalitat o que, fins i tot, la infringeixen directament.

3. L'ORGANITZACIÓ POLICIAL

A més de les demandes d'actuacions concretes que els ciutadans adrecen a la policia relacionades amb el racisme o la pluralitat ètnica, la nova situació comporta la necessitat de canvis organitzacionals en els cossos policials.

El primer, i aparentment més senzill, és la integració de membres de les minories dins dels cossos policials.⁵ Si tots estem d'acord amb el neocomunitarisme que sembla ser la ideologia dominant en el camp de les relacions entre la policia i la societat, és a dir, si tots creiem que la policia ha de ser el mirall de la comunitat, si els integrants d'aquesta comunitat són diversos, la policia també ho ha de ser. Cal veure quins mecanismes s'han d'establir per a què ciutadans amb moltes reticències a relacionar-se amb la policia puguin superar-los i fins i tot integrar-s'hi. Un altre problema serà quines funcions hauran de dur a terme aquests nous policies, seran com els altres o estaran al cos per treballar en els seus barris, per fer d'interlocutors amb els membres del seu grup?

El segon canvi, i qualitativament més complex, és caminar cap a una nova cultura de l'organització. Aquesta cultura, més enllà d'integrar membres de les minories o dones en una cultura tradicionalment masculista i nacional, haurà de reciclar els seus valors de manera que la diversitat sigui un valor en si mateix i la seva gestió interna i externa un dels objectius fonamentals del cos.⁶ És impossible fer cossos molt diversos amb les diverses cultures ocupant espais estancs que no es comuniquen, caldrà que el cos implantí una cultura que respecti la diversitat i

---

5. Sobre la integració dels membres de les minories en els cossos policials europeus *vid.* GUILLEN LASIERRA, F., a «La integració de membres de les minories a les policies europees», dins de *Policia catalana i multiculturalitat*, Centre Unesco de Catalunya, Barcelona, febrer 2000, p. 104-120.

6. Sobre com han d'encarar les organitzacions la gestió de la diversitat, *vid.* BUITENHUIS, A. «Cap a la diversitat, supòsits, línies d'aproximació i efectes». *Revista Catalana de Seguretat Pública*, 1, p. 69-80.

que, per tant, faci que tothom pugui conviure amb tothom en el marc d'uns paràmetres culturals i professionals comuns i compartits.

4. LA TRANSCENDÈNCIA DE LES DECISIONS A PRENDRE

Les demandes que rep la policia en relació amb la diversitat i conflictivitat ètnica i les reformes estructurals que cal fer-hi requereixen decisions que tenen transcendència més enllà del cos de policia. Així, per exemple, la decisió de si la policia ha de dedicar una part important dels seus recursos al control i l'aplicació de la legislació d'estrangeria o no, tindrà una influència rellevant en el model de societat que tindrem i també en com serà percebuda aquesta policia per la població, fonamentalment per la població estrangera. Anant més enrere, la manera en què es confeccioni la legislació i el contingut que tingui és una decisió política de primera magnitud. Com ho va ser al seu dia la introducció en el Codi penal del delictes caracteritzats per la concurrència de prejudicis racistes en les conductes que s'hi castiguen. Són sense dubte decisions polítiques, que escapen als cossos policials, però que, ineludiblement, influencien la seva funció i percepcions socials. En aquests exemples que acabem d'esmentar es veu amb molta claredat que l'element polític és la part nuclear del problema i que l'actuació de la policia és una conseqüència de la decisió política. Ara estudiarem altres exemples on aquesta percepció, tot i existir-hi, no és tan evident, si més no per a tothom.

137

Quan parlem dels canvis organitzacionals que la policia ha de dur a terme, de vegades pensem que estem davant de qüestions purament internes, que, en conseqüència, han de decidir-se en el si de la mateixa organització o des de l'autoritat que n'és responsable. Així, l'organització decidirà si vol policies d'ètnies diferents de la majoritària o no. Vist així, d'entrada sembla raonable tenir aquesta percepció, cada organització ha de decidir sobre les persones que la integren. L'única especialitat seria que estem davant d'un servei públic que, a més, té poders molt més exorbitants que tota la resta. Ara bé, si anem aprofundint en el com ho fem i en les seves conseqüències, la cosa canviarà substancialment. D'entrada, com aconseguim aquesta incorporació de membres de les minories? Continuarem exigint la nacionalitat com a requisit *sine qua non* per a l'accés als cossos policials o canviarem la nostra legislació sobre funció pública per afavorir l'entrada d'emigrants de primera generació? Ho farem només per a casos especials o de manera general?

I més concretament, utilitzarem les convocatòries anuals i rutinàries d'oposicions? Farem convocatòries específiques? Oferim un nombre de places adreçades únicament a membres d'aquestes minories? Ens limitarem a fer una difusió especialment intensa entre els membres de les minories sense oferir-los unes places reservades per al seu grup?

Aquí ens apareixen interrogants per a la resolució dels quals cal prendre decisions amb una transcendència que va més enllà del cos de policia, que pertanyen al cos social per al qual treballa aquesta policia i sense el consens del qual no es poden dur a terme.

Continuem, però, i veurem que les decisions encara es compliquen més. Les diverses experiències europees ens demostren que l'accés als cossos policials de les minories no significa únicament aconseguir que molts d'ells s'hi presentin i/o que se'ls reservin un nombre determinat de places. Tots sabem que la policia és un servei públic i que, per accedir-hi, els candidats han de demostrar la seva idoneïtat amb algun tipus de proves que testifiquin que aquell/a candidat/a té els coneixements i les capacitats necessàries per dur a terme les tasques pròpies del lloc de treball. Freqüentment els membres de les minories que han dut a terme les proves d'accés a la policia en diversos països europeus han tingut moltes dificultats per superar-les. Una de les raons ha estat que aquestes proves estaven molt emmarcades en la cultura i la llengua autòctones, de manera que s'exigien coneixements relativament aprofundits de l'idioma, la història o la literatura locals, que quedaven fora de l'abast dels aspirants que provenien de cultures diferents. Un cop constatat aquest fet, cal, llavors, eliminar aquestes proves, canviar-les o que només les passin els nacionals d'origen? O cal mantenir-les i incloure un reforç per a aquests candidats en els cursos de formació posteriors a les proves de selecció? Les respostes que puguem donar condicionaran les característiques i el perfil dels futurs integrants d'aquest servei de policia i, per tant, del servei que donaran. És aquesta una decisió que ha de quedar únicament en mans de la policia?

Continuem amb la incorporació dels membres de les minories. Per a què els volem en els cossos policials? Per a què siguin policies com la resta, que treballin allà on per torn els pertoquí? O volem que treballin en els barris on predomina la seva minoria, i que es converteixin en una mena d'interlocutors entre aquesta minoria i la policia? Aquesta darrera decisió, seria realment una mesura adreçada a fomentar la diversitat social o no? Podria afavorir un procés de *guetització*? Afecta això únicament al model de policia o, també, i primordialment, al nostre model de societat?

5. OBJECTIU: LA CONVIVÈNCIA. ON CAL POSAR ELS LÍMITS?

De fet, la reflexió sobre com podem compatibilitzar la nostra cultura o civilització amb la concurrència de nous grups ètnics i culturals significa acceptar la necessitat de facilitar la convivència entre tots els grups i les comunitats que concorren a les nostres societats. Els fluxos migratoris són inevitables, en molts casos econòmicament desitjables i necessaris,⁷ i, des d'un punt de vista cultural, poden enriquir les nostres societats. Constatat aquest fet, l'objectiu de les polítiques adreçades a gestionar la diversitat s'ha de centrar a cercar quines modificacions hem d'introduir en les nostres estructures socials, polítiques i culturals per tal que els hipotètics conflictes siguin superables i, en conseqüència, que la convivència sigui possible.

7. Com indiquen BALAGUER, M.; BARREDA, M.; CUADROS, D. *Els beneficis de la immigració estrangera a Catalunya*. Barcelona: Departament de Benestar Social, octubre de 1999 (inèdit).

Un dels possibles plantejaments és partir del nostre sistema de valors actual, construït en el marc de sistemes democràtics que respecten i protegeixen els drets humans i oferir-lo als membres de les minories en igualtat de condicions. Ara bé, ells s'hi hauran d'integrar des de tots els punts de vista, adaptant tots els seus costums als nostres hàbits i valors d'una manera immediata. Estaríem molt a prop de l'assimilació.

Una altra possibilitat és acceptar com a legítima qualsevol divergència de valors que presentin els nous grups, sempre que realment correspongui a les seves tradicions. Aquesta postura significaria una mena d'estatut personal, que aplicaria les normes en funció del grup a qui pertanyés una persona. Els nous grups instal·lats a la nostra societat no tindrien dificultats per integrar-s'hi. Només caldria regular les relacions entre els grups i la mobilitat entre ells.

Òbviament, aquesta darrera possibilitat vulneraria pràcticament tots els principis de l'Estat de dret, especialment el d'igualtat davant la llei, i ens portaria a situacions històriques que nosaltres considerem com a superades. El punt de discussió no és doncs, si permetem a cada grup regir-se per les seves regles, sinó fins a quin punt combinem els nostres valors i principis bàsics i irrenunciables amb la necessitat d'acceptar diferències culturals i religioses que, en algun cas, poden qüestionar aquells principis i, aquest és un dels punts clau, quines estratègies seguim. Per resumir-ho en un interrogant: atès que el nostre sistema de llibertats és irrenunciable, quin ha de ser el grau d'integració en aquest sistema dels nous col·lectius que s'han incorporat a la nostra societat? Si observem dues situacions típiques extremes ens posarem ràpidament d'acord. Així, coincidirem que és raonable reconduir la seva tradició del sacrifici del xai, més que no pas sancionar-la, ja que no afecta els fonaments bàsics de la nostra societat (nosaltres hem tingut i tenim celebracions similars, encara que amb un significat diferent, com per exemple la matança del porc). També estarem d'acord que els rituals com l'ablació del clítoris de les nenes constitueixen tipus penals perquè atempten contra el dret fonamental a la integritat física i que, en conseqüència, no es troben dins de l'àmbit d'aquells aspectes que podem negociar. En aquest cas, la policia ha d'aplicar la llei, de manera pedagògica, però aplicar-la en tot cas. No és difícil arribar a un consens en aquests supòsits tan clars.

El problema apareix en altres situacions intermèdies. Vegem-ne alguns exemples.

5.1 Polítiques de reclutament (i de retenció) de ciutadans pertanyents a les minories

Hem vist abans que era necessari que tots els grups socials estiguessin representats a la policia. Per això és imprescindible que els membres de les minories s'hi incorporin. Hem vist també que, en molts casos, caldrà fer canvis en els procediments de selecció. Hem vist que algunes de les capacitats exigides poden ser, a la pràctica, excloents per als membres de les minories. Algunes de les exigències professionals quotidianes també poden ser-ho. És evident que pot ser molt difícil per a un senyor pertanyent a la comunitat sikh, vestir l'uniforme de policia

amb el casc reglamentari, pot anar contra el que ell considera la seva dignitat. També és possible que una senyora musulmana que vulgui entrar a la policia, tingui dificultats per treballar sense el seu xador.⁸ Acceptarem canviar un uniforme que, en principi, ha de representar un servei públic que ha de servir tots els ciutadans sense perjudici de la seva creença o religió? Acceptarem que la uniformitat sigui diferent en funció de la provenença de l'individu que la porta? Si ho fem, quin serà el límit? Podrà fer-ho tothom? Podran les dones escollir si porten la gorra dels homes o la de les dones? Podran fer-ho els homes? Rebutjarem qualsevol adaptació per defensar els nostres principis d'igualtat i neutralitat del servei públic?

5.2 L'àmbit familiar

En el cas de les relacions familiars d'alguns grups ètnics tenim una constància clara que les relacions d'igualtat estan plenament absents, fins i tot s'arriba a situacions de clara degradació de la dignitat humana.⁹ Significa això que hem de fer campanyes públiques instant a la delació de qualsevol discriminació en el si d'uns grups familiars forts que constitueixen l'únic suport que tenen unes persones (dones) que han abandonat el seu territori, la seva cultura i que tenen dificultats reals de relacionar-se amb el seu entorn i que, en cas de ser formalment rebutjades pels seus marits, patiran un profund ostracisme social dins del seu grup? Està clar que aquesta estratègia, independentment que estigués legitimada o no, estaria abocada al fracàs, ja que tancaria molt més aquestes comunitats en relació amb les societats d'acollida, que serien percebudes com a il·legítimes intruses en els seus costums tradicionals. D'una altra banda, tampoc no podem permetre qualsevol acte il·legítim dins de l'àmbit familiar (com, per exemple, la violència domèstica declarada). On hem de posar, doncs, el límit? Quina ha de ser l'estratègia?

5.3 L'àmbit religió

En l'àmbit religió, la immigració del nord d'Àfrica ens planteja la necessitat de facilitar algun tipus de formació religiosa als membres de la comunitat musulmana. És evident que aquesta seria una mesura integradora, ja que en el món musulmà cultura i religió estan íntimament lligades. Ara bé, hem d'arribar a reimplantar la religió a les escoles, de manera obligatòria, a reintroduir-la en els mitjans de comunicació, després d'anys de lluita per la separació entre la religió i els serveis públics, és a dir, per la laïcitat de l'Estat.

En el fons, tot és un problema de límits, de fins on estem disposats a canviar per integrar les minories. Fins on podem modular els nostres valors per fer que

---

8. Poso aquests dos exemples perquè ja hi ha cossos policials que permeten als homes pertanyents a la comunitat sikh portar el seu turbant (Regne Unit) o a les dones musulmanes a portar el xador (Països Baixos).

9. Sobre el concepte de família de la immigració magribina, *vid.* LOSADA CAMPO, T. a «Aspectes socioculturals de la immigració marroquina a Espanya: la família, l'islam. La segona generació», dins de *Revista Catalana de Seguretat Pública*, 2, p. 95 a 105.

siguin més acceptables per a les minories. Això implica un replantejament dels nostres valors que ha de fer no únicament la policia, sinó tota la societat, ja que implica una veritable transformació de les nostres estructures i valors socials, un canvi social que ha de venir des de dins i no des d'un dels seus operadors o òrgans executius.

6. LA POLICIA, FINALMENT

Acabem de veure que les grans decisions que cal prendre davant del fenomen migratori actual van més enllà de les organitzacions policials. Això, però, no vol dir que la policia no tingui obligacions clares. En aquest context, la policia ha de complir les seves funcions mitjançant diversos tipus d'actuacions, en positiu (fer) i en negatiu (no fer).

6.1 Allò que ha de fer la policia

- a) Protegir tothom sense diferències: tothom té llibertat de divertir-se, d'anar pel carrer, de menjar el que vulgui, de practicar la seva religió, de vestir com vulgui, etc. Això, entre altres coses, significa, per exemple, que si un ciutadà els crida perquè considera insegur que quatre persones d'origen magribí estiguin assegudes en un banc davant de casa seva, caldrà que expliquin a aquest ciutadà que no hi ha cap risc, que no passa res, en lloc de comprendre excessivament aquest ciutadà i fer fora els sorpresos ciutadans que descansaven tranquil·lament.
- b) Ser responsable amb la informació que dona, ser objectiu i no afavorir els estereotips i els tòpics. És a dir, el creuament de les dades relatives a la delinqüència i la nacionalitat dels autors dels delictes ha de rebre un tractament acurat i prudent. Òbviament, la realitat és la realitat i la policia no està per maquillar les dades, però ha d'evitar oferir la informació de manera que ajudi a confirmar estereotips que estigmatitzen els immigrants com a col·lectiu. Cal reconèixer, però, que és un equilibri extremadament difícil.
- c) Tractar tothom com a individus, sense prejudicis, tot i que fóra important que conegués els valors culturals dels grups que ha de protegir, si més no les pautes de comportament més habituals. Es tracta d'un equilibri gens fàcil però necessari.
- d) Evitar els estereotips fàcils. Tot i que l'estereotip està íntimament integrat en el dia a dia del treball policial (i de moltes altres professions, fins i tot del mateix coneixement humà), la policia ha de ser conscient del greu risc d'actuar discriminatòriament en aquest camp. Una bona formació els dotarà de recursos complementaris per a obtenir els seus objectius professionals sense recórrer als estereotips fàcils i esbiaixats.
- e) Tenir una certa sensibilitat quan es trobin davant de conflictes, fins i tot d'il·lícits que tinguin la seva base en la diversitat de valors culturals. Aquesta sensibilitat, no significa deixar de complir la llei, sinó aplicar-la

efectivament, actuar amb un respecte especial quan s'apliqui la llei a persones que creien que actuaven correctament d'acord amb els seus valors, fins i tot fent una certa pedagogia.

- f) Mediar en els conflictes quan tenen com a base la diversitat cultural i no la comissió d'il·lícits, fonamentalment penals.¹⁰
- g) Treballar en el marc de programes pluridisciplinars que pretenen canviar la realitat que afavoreix els conflictes. És a dir, habitar-se a treballar amb altres institucions i altres grups per tal d'assolir objectius més amplis que els purament policials o de seguretat.
- h) Estar preparada per reflectir la societat dins el seu si. És a dir, servir d'exemple per a la integració de membres de les minories, complint amb els requisits legalment previstos. Si ja tenim tots clar que la integració de les dones (tot i que encara és incipient en la majoria dels països) ha suposat un gran enriquiment per als cossos policials, ja que ha afansat aquests cossos a la societat i ha enriquit les capacitats i perspectives de treball, no veiem per què la integració de les minories no pugui tenir els mateixos efectes enriquidors. Caldrà, això sí, fer alguns canvis en els cossos policials que els facin més atractius per als membres de les minories.

6.2 El que no ha de fer la policia

De la mateixa manera que acabem de veure que la policia pot fer una tasca enormement positiva en el camp dels conflictes interètnico i culturals, també pot fer —amb molt bona voluntat, això sí— coses que, no només no solucionen res, sinó que contribueixen a agreujar els problemes. Podem també repassar-les:

- a) Intentar solucionar els problemes de fons (*robinhoodisme*). La policia no ha de pretendre solucionar els problemes socials inherents a la immigració i a les minories. El/la policia no té recursos per canviar la realitat social. Hi ha problemes que la policia no pot ni ha de solucionar. El sistema democràtic ha creat diferents organismes i institucions per solucionar aquest tipus de problemes i cal respectar-los; fer el contrari seria subvertir les bases del sistema, substituir altres institucions, les potestats de les quals tenen en algun cas bases constitucionals. El policia que intenti substituir el Parlament, l'Administració, etc. està molt a prop, en el millor dels casos, de provocar alguna desfeta.
- b) «Perdonar» els delictes que tenen algun element de multiculturalitat, sigui en la direcció que sigui:

— Per racisme d'autòctons contra immigrants, és a dir, no aplicar les noves tipologies penals que estableixen com a delictes les conductes racistes

---

10. Amb aquesta finalitat, i també per al coneixement mutu, serà interessant que s'estableixin contactes estables entre la policia i els immigrants. En aquest sentit, *vid.* YAMBA JORA, I. a «Policia de servei a la comunitat. Treball conjunt entre la policia i els immigrants», dins de *Policia catalana i multiculturalitat*, Centre Unesco de Catalunya, Barcelona, febrer 2000, p. 22-30.

contra els membres de les minories, per pensar que no n'hi ha per tant, que normalment són joves una mica brètols els qui les duen a terme, que no té transcendència, etc. Aquestes actituds allunyarán definitivament les minories de la policia i, d'una altra banda, afavoriran les activitats racistes que lamentablement ja existeixen.

- Perquè els autors són immigrants o membres de les minories en situació de necessitat que cometen petits delictes per sobreviure. La policia no està per determinar quines circumstàncies constitueixen causes de justificació per a activitats delictives.
- Els autors són emigrants que segueixen paràmetres culturals diferents dels nostres, encara que vulnerin els drets humans. En aquests casos (per exemple, vulneracions dels drets humans de les dones en l'entorn familiar que estan penades en el nostre ordenament jurídic), el policia ha de tenir molt clar que el respecte als drets humans i l'aplicació de la llei en aquests camps són requisits inexcusables per a la supervivència del nostre sistema i per a la igualtat de tothom, emigrants, minories i majories autòctones. Renunciar a això és incomplir greument la funció constitucional de la policia. Una altra cosa, com hem vist abans, és l'estratègia a seguir.

Si la policia posa en pràctica les conductes incloses en aquest apartat, la seva intervenció generarà més racisme que si es mantingués en una actitud de passivitat.

És cert que seguir totes les pautes que s'acaben d'esmentar no és una tasca gens fàcil: requereix equilibris que, sovint, poden ser força complicats, i demana molta formació i maduresa per part dels professionals de la policia. És, però, un repte indefugible.

7. CONCLUSIÓ

Resumint, la policia pot, ha de ser capaç de complir les seves funcions constitucionals en aquest camp i ha de dur a terme la seva tasca protectora dels drets de tothom, els membres de les minories inclosos. En aquest sentit haurà de ser capdavantera en la cerca d'algunes solucions per als diversos conflictes que la pluralitat ètnica pugui portar. Ara bé, la policia depèn de la societat i, en cap cas, no podrà imposar criteris o línies d'actuació que vagin en contra dels valors àmpliament compartits per la societat. La realitat també marcarà aquells valors. Si és negatiu que la policia sigui vista pels membres de la minoria com la policia de la majoria, dels autòctons, seria també nefast que aquests autòctons passessin a considerar que la seva policia es preocupava més de l'emigració que no de la població que ha nascut en el país.

La policia pot (ha de) buscar interlocutors socials que donin suport a les innovacions que, des del seu punt de vista i en el marc de les seves funcions, siguin necessàries, o que, com a mínim, puguin provocar el debat social necessari per assolir consens per a les mesures a dur a terme en el camp de la diversitat ètnica.

És impensable, però, fins i tot irresponsable, pensar que la policia dirigeixi l'estratègia dels poders públics en aquest camp perquè li manca legitimitat i materialment no li correspon.

La policia no pot ser l'avantguarda ideològica que canviï els valors socials.

BIBLIOGRAFIA

1. Bibliografia utilitzada

- ANUARIO. Ministerio del Interior, 1999.
- AUTORS DIVERSOS. *Policia catalana i multiculturalitat*. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya, febrer de 2000.
- BALAGUER, M.; BARREDA, M.; CUADROS, D. «Els beneficis de la immigració estrangera a Catalunya». Barcelona: Departament de Benestar Social, octubre de 1999.
- INSTITUT CATALÀ DE LA MEDITERRÀNIA D'ESTUDIS I COOPERACIÓ *Les polítiques d'immigració a Catalunya*. Barcelona, novembre de 2000 (dossier del curs).
- LA CARTA DE ROTTERDAM. *Una policia per a una societat multiètnica*. Versió en català editada pel Centre Unesco de Catalunya en col·laboració amb l'Escola de Policia de Catalunya. Barcelona, març 1999.
- REVISTA CATALANA DE SEGURETAT PÚBLICA. Núm. 2, monogràfic «La seguretat pública davant la confluència de cultures». Mollet del Vallès: Escola de Policia de Catalunya, abril de 1998.

2. Bibliografia d'interès

- FUNDACIÓ JAUME BOFILL *Anuari de la immigració a Catalunya*. Barcelona: editorial Mediterrània, setembre de 2000.
- CALVO BUEZAS, T. *Inmigración y racismo. Así sienten los jóvenes del siglo XXI*. Madrid: Cauce Editorial, 2000.
- GARRETA I BOCHACA, J. *Diversidad cultural y educación en Quebec*. Lleida: editorial Milenio, 2000.
- GARRETA I BOCHACA, J. *Els musulmans de Catalunya*. Lleida: Pagès editors, 2000.
- MORERAS, J. *Musulmanes en Barcelona. Espacios y dinámicas comunitarias*. Barcelona: CIDOB Edicions, 1999.
- SEGLERS GÓMEZ-QUINTERO, A. *Autogovern i fet religiós*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2000.
- SEGLERS GÓMEZ-QUINTERO, A. *La immigració a Catalunya explicada als joves*. Barcelona: editorial Pòrtic, març de 2001.